

Rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 17.12.1958, sp. zn. 7 Co 804/58, ECLI:CZ:KSBR:1958:7.CO.804.1958.1

Číslo: 10/1960

Právní věta: Pojištění spolupracujících členů rodiny osob samostatně výdělečně činných.

Soud: Krajský soud v Brně

Datum rozhodnutí: 17.12.1958

Spisová značka: 7 Co 804/58

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Pojištění

Předpisy: 99/1948 Sb. § 2

§ 12

§ 13 54/1956 Sb. § 2

§ 5 odst. 3

§ 7

§ 8

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Lidový soud civilní v Brně potvrdil rozhodnutí ROH - Svazu zaměstnanců místního hospodářství v Brně, jímž bylo vysloveno, že navrhovatelka nepodléhá od 1. ledna 1955 povinnému zaměstnaneckému pojištění z pracovní činnosti u svého manžela.

Krajský soud v Brně rozhodnutí soudu první stolice potvrdil.

Odůvodnění:

Podle § 5 odst. 3 zák. č. 99/1948 Sb. manželka podnikatele nebo spolupracujícího člena rodiny nepodléhala pojištění podle § 2 odst. 1 písm. b) a c) téhož zákona pro svou činnost v podniku, tedy nepodléhala pojištění jako osoba samostatně výdělečně činná a jako spolupracující člen rodiny osob samostatně činných. Nebylo však tímto ustanovením vyloučeno, jak se neprávem domnívá první soud, aby manželka byla zaměstnankyní manžela a jako zaměstnankyně podléhala pojištění. Takové osoby však mohly být pokládány za zaměstnance pravidelně pouze tehdy, jestliže pracovní poměr byl dostatečně určitě prokázán a šlo-li o platný pracovní poměr (§ 13 dekr. č. 88/1945 Sb., § 20 bod 5 dekr. č. 104/1945 Sb.).

Z ustanovení § 2 zák. č. 99/1948 Sb. o pojistné povinnosti, § 12 téhož zákona o vzniku pojištění a § 13 o zániku pojištění a z obdobných ustanovení § § 2, 7 a 8 zák. č. 54/1956 Sb. plyne, že národní pojištění i nemocenské pojištění zaměstnanců bylo a je pojištěním obligatorním. Podle těchto ustanovení nebylo a není ponecháno úvaze osob, které tento zákon podrobuje pojištění, chtějí-li být pojištěny či nikoli. Splní-li se zákonné podmínky vzniku pojištění uvedené v ustanoveních o vzniku pojištění, pojištění automaticky vznikne, a to zavazujícím způsobem, jak pro pojištěnce, a zaměstnavatele, tak pro nositele pojištění se všemi důsledky z toho vyplývajícími. Totéž platí i o trvání a zániku nemocenského pojištění.

Záleží tedy jedině na tom, byly-li u A. H. splněny po 1. 1. 1955 podmínky vzniku nemocenského pojištění, tj. na tom, došlo-li dne 1. 11. 1951, kdy navrhovatel začal provozovat vlastním jménem podnik, jehož byl dotud národním správcem, nebo později, k uzavření platné pracovní smlouvy mezi navrhovatelem a A. H., a zda tato smlouva platně trvala i po 1. 1. 1955.

Uzavření takové smlouvy nedokazuje potvrzení o doručení přihlášky k nemocenskému pojištění, ani pracovní průkaz vystavený A. H., v době, kdy tato byla zaměstnána v podniku ještě předtím, než se stal podnikem jejího manžela. A. H., resp. navrhovateli bylo ovšem vydáno i potvrzení z pozdější doby o zvláštní přihlášce pro navrhovatele jako zaměstnavatele k pojištění A. H. jako švadleny od 1. 11. 1951. Tato potvrzení, resp. formuláře k nim vydávaly v té době referáty pracovních sil. Ve vydání takového formuláře navrhovateli bylo by jistě možno spatřovat za té situace souhlas referátu pracovních sil ve smyslu cit. § 13 dekr. č. 88/1945 Sb. Než skutečnost, že byl tímto způsobem předem vyjádřen souhlas s uzavřením pracovního poměru mezi navrhovatelem a A. H., nedokazuje ještě, že skutečně před tím nebo po té došlo k uzavření platné pracovní smlouvy mezi oběma jmenovanými, i když takový pracovní poměr oba tvrdí. K platnému uzavření takové smlouvy podle přesvědčení soudu nedošlo.

Navrhovatel výslovně uvedl totiž, že podnik, jehož byl dosud národním správcem, byl mu od 1. 11. 1951 předán jako vlastní podnik na doživotí s podmínkou vzdání se zaměstnanců. Šlo o podmínku přidělení podniku soukromého sektoru, že může být provozován jen bez zaměstnanců, nebo se zvlášť povoleným počtem zaměstnanců. Navrhovatel sám uvedl, že měl zaměstnaných asi 7 zaměstnanců, které výrobě socialistického sektoru předal. Zažádal si o zaměstnance pro svůj podnik soukromě dále podnikaný a byla mu s ohledem na jeho nemoc přidělena domácká švadlena A. M. Převedení do soukromého sektoru se dalo jedině na podkladě souhlasu krajského národního výboru. Tento souhlas mu byl vydán ohledně dělnice A. M. Souhlas týkající se jeho manželky, o nějž rovněž navrhovatel žádal, mu udělen nebyl; bylo mu řečeno, že manželka mu může v živnosti vypomáhat.

Za tohoto stavu, za omezení takto znějícího a daného v obecném zájmu, nebylo navrhovateli dovoleno zaměstnávat zaměstnance pod neplatností pracovní smlouvy podle § 36 obč. zák. Toto omezení nemohl obcházet zaměstnáváním manželky jako dělnice. Na manželku jako zaměstnankyni vztahovala se daná záповěď či nedostatek předchozího souhlasu se sjednáním pracovního poměru jako na každou námezdní sílu cizí. Pokud navrhovatel směl vykonávat podnik s pomocí své manželky, mohlo se tak stát jen v rámci její pomoci podle § 15 zák. o právu rod. Jako taková ovšem manželka nepodléhala pojištění zaměstnaneckému, ale ani jako spolupodnikatelka ani jako spolupracující člen rodiny. Kdyby byla manželka připuštěna v nějakém takovém poměru do výroby jako dělnice, kdyby dokonce tím způsobem byly u navrhovatele zařazeny do jeho soukromé výroby další osoby z jeho rodiny, byly by tím nejen obcházeny předpisy o začleňování pomocných pracovníků do podniků soukromého sektoru, ale přímo mařen účel omezování rozsahu samostatného podnikání za pomoci námezdních pracovních sil. Byly by tím získány i výhody z nem. pojištění a sociálního zabezpečení, které nejsou podloženy platným pracovním poměrem, pojistně povinným. I kdyby byl navrhovatel za těchto okolností, které mu - jak z jeho výpovědi plyne - byly dobře známy, skutečně uzavřel pracovní smlouvu se svojí manželkou, šlo by o smlouvu podle § 36 obč. zák. neplatnou.

Nesejde tedy ani na tom, že v obchodních knihách (knize vydání) navrhovatelových vede navrhovatel A. H. pravidelně jako zaměstnankyni a vykazuje tam pravidelně její mzdu. Ani potud však není navrhovatel důsledný, protože v této knize vede až do roku 1956 tři dělníky, svoji manželku a švadlenu A. M. a syna, v daňových přiznáních uvádí však jen jedinou dělnici. I kdyby se úmysl A. H. – jak ona potvrzuje – a navrhovatelův byl po celou dobu skutečně nesl k tomu, aby byl mezi nimi platný pracovní poměr, nedošlo k němu podle § 36 obč. zák. z důvodů výše zmíněných. Není proto potřebí ani dalšího zjištění z přípisu rady MěNV v Brně, odbor finanční, že navrhovatel odváděl sice původně ze mzdy, že však po zjištění, že odvod daně ze mzdy za manželku majitele podniku nepřichází v úvahu, souhlasil, aby částka daně ze mzdy, odvedená za A. H., byla použita na jiné jeho vlastní daňové povinnosti, takže od 1. 1. 1953 za A. H. žádná daň ze mzdy nebyla odváděna. Tato skutečnost potvrzuje závěr, že poměr mezi A. H. a navrhovatelem nebyl pracovním poměrem ani podle vůle obou manželů.

Konečně z výpovědi svědkyně A. H. zjišťuje odvolací soud, že vypomáhala v soukromém podniku svého manžela již od r. 1936 do r. 1944 a nebyla pojištěna. Také když navrhovatel převzal podnik jako národní správce, pracovala tam podle možností, bez pracovní smlouvy a pojištění. Manžel ji pak přihlásil jako zaměstnankyni teprve na podkladě pokynů úředních, že musí být A. H. přihlášena jako pracovní síla, když v podniku pracuje. Ten se vztahoval na práci A. H. v podniku spravovaném navrhovatelem jako národním správcem.

Jestliže A. H. nesplňovala v době, o kterou jde, podmínku pojištění, nevzniklo pojištění a nesejde na tom, že pojistné bylo placeno a přijímáno. V rozhodnutí odpůrce pak nejde o zpětné zrušení pojištění k 1. 1. 1955, ale o výrok zjišťující, že pojištění platně nevzniklo. ROH nezrušilo pojištění z důvodu, že převzalo agendu nemocenského pojištění, nýbrž proto, že A. H. nesplňovala od začátku podmínky pojistné povinnosti, při čemž určilo jako časovou hranici vyslovených důsledků datum, kdy převzalo agendu národního pojištění.